

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
KARARLARI BÜLTENİ

(Seçme Kararlar)

Haziran 2022

İçindekiler

YAŞAM HAKKI.....	1
İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE YASAĞI.....	5
ÖZGÜRLÜK VE GÜVENLİK HAKKI	11
ADİL YARGILANMA HAKKI	15
ÖZEL VE AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI	24
MÜLKİYET HAKKI	29

© Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Bülteni (Seçme Kararlar), Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup herhangi bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

1

YAŞAM HAKKI

1- **Mehmet Özcan/Türkiye¹ Kararı**

Öz: *Başvuru, başvuranın kaybolan yakınıyla ilgili etkili bir soruşturma yapılmadığı iddiasına ilişkindir.*

Başvuran, babasının kaybolmasına ilişkin yürütülen soruşturmanın etkili olmadığını iddia etmiş ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ("AİHS" veya "Sözleşme") 2., 5., 6. ve 13. maddelerinin ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuştur. Başvuran, babasının kesinlikle kasıtlı bir cinayete kurban gittiğini, ancak suçlayıcı kanıtların varlığına rağmen yetkililerin bu olasılığı araştırmak için uygun adımları atmadığını ileri sürmüştür.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("AİHM" veya "Mahkeme") başvuranın iddialarının genel nitelikte olduğunu ve kanıtlanmadığını belirtmiştir. Ayrıca başvuranın şikâyetlerini Sözleşme'nin yalnızca 2. maddesi açısından değerlendirmiştir.

AİHM, başvuranın, kayıp olan babasının Devlet yetkililerinin sorumluluğu altında gözaltına alındığına ilişkin iddiasının olmadığını ve ayrıca İ.Ö.'nün ölü bulunduğu veya öldürüldüğüne ya da ihtilafli kaybolma olayının hayati tehlike altında gerçekleştiğine işaret eden delil bulunmadığını vurgulamıştır.

AİHM, İ.Ö.'nün hayatına yönelik gerçek ve acil bir riskin varlığına ilişkin olarak, dava dosyasındaki materyalleri göz önünde bulundurarak, yetkililerin, kaybolmasından önceki dönemde kendisine karşı herhangi bir düşmanlıktan haberdar olduklarının makul olarak düşünülemeyeceğini belirtmiştir. Bu nedenle, mevcut davanın özel koşullarında, yetkililerin, kayıp olan başvuranın babasının hayatına yönelik kesin ve yakın bir riskin gerçekleşmesini önlemek için makul olarak alabilecekleri önlemleri almadıkları sonucuna varılamayacağına değinmiştir.

AİHM mevcut davada, adli makamların, başvuranın babasının kaybolduğu yönündeki iddialarına ilişkin olarak, başvurana göre babasıyla ilgili endişe duyması için gerçek nedenlerin bulunduğu bir durumda olmasına rağmen, cezai soruşturmanın açıldığı, başvuran tarafından genel ve soyut bir şekilde dile getirilen iddiaların aksine, yetkililerin İ.Ö.'nün yerini tespit etmek için yeterli adımları attığını belirtmiştir.

AİHM ayrıca, soruşturmadan sorumlu olanların çeşitli olası ipuçlarını araştırdıklarını, cinayet teorisinin büyük ölçüde korunduğunu ve adli bir soruşturma açılarak bu bağlamda, tanıkların dinlendiğini, tüm şüphelilerin gözaltına alındığını, suç teorisinin ciddi bir şekilde ele alındığını belirtmiştir. AİHM ayrıca, başvuranın soruşturma sırasında toplanan bilgilere, yargılamalara etkin bir şekilde katılmasını sağlayacak ölçüde erişiminin sağlandığını vurgulamıştır.

¹ *Mehmet Özcan/Türkiye Kararı*, No. 23677/19, 7 Haziran 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-218346>

AİHM sonuç olarak başvuranın iddialarının aksine, soruşturma makamlarının olayları açıklığa kavuşturma ve başvuranın akrabasını bulma konusundaki istekliliğine şüphe düşürecek hiçbir şey olmadığını belirterek başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulmuştur.

2- ***Süleyman Ünlü ve Sevil Ünlü/Türkiye² Kararı***

Öz: *Başvuru, başvuranların oğlunun zorunlu askerlik hizmetini yerine getirdiği sırada hayatını kaybetmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.*

Başvuru başvuranların oğlu Ümit Ünlü'nün ("Başvuranların oğlu") zorunlu askerlik hizmetini yerine getirdiği sırada hayatını kaybetmesiyle ilgilidir. Başvuranların oğlu, 6 Mayıs 2013 tarihinde, saat 07.30 sularında, zorunlu askerlik hizmetini yerine getirdiği sırada, askeri bir araçta, ateşli silahla başından yaralanmış bir halde, tek başına bulunmuş ve akabinde kaldırıldığı hastanede hayatını kaybettiği tespit edilmiştir. Çorlu Askeri Cumhuriyet Savcılığı ("Savcılık") tarafından resen açılan ceza soruşturması kapsamında, Cumhuriyet Savcısı, kendi gözetiminde, söz konusu ceset üzerinde dış muayene ve klasik bir otopsi yaptırmıştır. Adli tabip, başvuranların oğlunun bitişik mesafeden yapılan atış nedeniyle meydana gelen beyin hasarı neticesinde hayatını kaybettiğini ve merminin giriş deliğinin çenenin altında bulunduğunu tespit etmiştir. Öte yandan, olay yerinde bulunan kovanın başvuranların oğluna verilen silahtan geldiği bilirkişi raporuyla saptanmıştır. Soruşturma, ayrıca olaylardan önce, başvuranların oğlunun açık kalan mühimmat dolabındaki tüfek şarjörünü almaya gittiğinin tespit edilmesine imkân vermiştir. Soruşturma kapsamında başvuranların da ifadeleri dinlenmiş ve başvuranlar, kışlada oğullarının sıkıldığını iddia etmişlerdir. Ceza soruşturması sonunda, Savcılık, 28 Kasım 2013 tarihinde, başvuranların oğlunun ölümünün intihar sonucu meydana geldiği gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Başvuranlar, özellikle oğullarının kendisini öldürmek için herhangi bir nedeninin olmadığını ve intiharının nedenlerinin aydınlatılması gerektiğini ileri sürerek, avukatları aracılığıyla bu karara karşı itirazda bulunmuşlardır. Askeri Mahkeme, 8 Ocak 2014 tarihinde, başvuranların itirazını reddetmiştir. Öte yandan, başvuranların oğlunun ölümünün ardından, askeri makamlar, olayı aydınlatmak ve bu türden bir olayın yeniden meydana gelmemesi amacıyla bu olaya ilişkin bütün sonuçları çıkarmak için idari bir soruşturma da yürütmüşlerdir.

² *Süleyman Ünlü ve Sevil Ünlü/Türkiye Kararı*, No. 36222/19, 7 Haziran 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-218347>

Öte yandan başvurular, 10 Nisan 2014 tarihinde, Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde (“AYİM”) tam yargı davası açmışlardır. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, 9 Aralık 2015 tarihli kararlar, başvuruların taleplerini reddetmiştir

Bu bağlamda, AİHM’e sunulan somut başvuru, başvuruların, davanın mevcut koşullarının Sözleşme’nin 2. maddesinin hem esas hem de usul yönünden ihlal edildiği iddiaları ile Sözleşme’nin 6. maddesinin 1. fıkrası çerçevesinde, AYİM’in bağımsız ve tarafsız olmadığı şikâyetlerine dayanmaktadır.

Mahkeme’nin Değerlendirmesi: AİHM, ilk olarak başvurular tarafından Sözleşme’nin 2. maddesi kapsamında sunulan şikâyetlerin açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve Sözleşme’nin 35. maddesinin 3. fıkrasının (a) bendi ve 4. fıkrası uyarınca reddedilmesi gerektiği kanısına varmaktadır. Zira insan davranışlarının öngörülemezliğine vurgu yapan Mahkeme, başvuru konusu olayla ilgili yürütülen ceza soruşturmasının yeterli, hızlı, yeterince kapsamlı ve bağımsız olduğunu ve başvuruların kendi menfaatlerini korumak için yeterli derecede bu soruşturmaya katılabildiklerini değerlendirmektedir.

Mahkeme, başvuruların AYİM’in bağımsız ve tarafsız olmadığına ilişkin şikâyetleri hakkında yaptığı değerlendirmede ise AYİM’in kaldırılmasının ardından kabul edilen 27 Mart 2018 tarih ve 7103 sayılı Kanun gereğince, başvuruların Ankara İdare Mahkemesi nezdinde dava açma imkânlarının bulunduğu işaret etmektedir. Bu nedenle Mahkeme, Sözleşme’nin 6. maddesinin 1. fıkrası kapsamındaki söz konusu şikâyetin, Sözleşme’nin 35. maddesinin 1. ve 4. fıkraları uyarınca, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle, kabul edilemez olduğuna karar vermektedir.

2

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE YASAĞI

3- **Murat Köyden/Türkiye³ Kararı**

Öz: *Başvuru, 1 Mayıs 2014 tarihinde Ankara'da düzenlenen gösteri sırasında, güvenlik güçlerinin kötü muamelede bulunduğu iddiasına ilişkindir.*

Başvuru, 1 Mayıs 2014 tarihinde Ankara'da düzenlenen miting sırasında kolluk kuvvetleri tarafından başvurana kötü muamelede bulunulduğu iddialarına ilişkindir.

Başvuran, Sözleşme'nin 3., 6. ve 13. maddelerinin ihlal edildiğini iddia etmektedir. Mahkeme, başvuranın şikâyetlerini, Sözleşme'nin yalnızca 3. maddesi açısından incelemiştir. Anayasa Mahkemesi, 19 Nisan 2021 tarihli bir kararla, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle başvuranın kötü muameleyle ilişkin şikâyetini reddetmiştir.

Anayasa Mahkemesi, başvuranın Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamındaki iddiaları nedeniyle idare mahkemeleri önünde açtığı tazminat davasının, tüketilmesi gereken bir iç hukuk yolu teşkil etmediğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi ayrıca, başvuranın, yürürlükte olan iç hukuk uyarınca, yetkili Cumhuriyet Savcısına bu konuda suç duyurusunda bulunmadığını belirtmiştir.

Mahkeme, Devlet veya güvenlik güçleri hakkında idare ve hukuk mahkemeleri önünde açılacak tazminat davasının bu türden şikâyetler için tüketilecek bir iç hukuk yolu teşkil etmediğine dair içtihatlarını hatırlatmaktadır. Sonuç olarak AİHM'e göre, Anayasa Mahkemesinin kararından ayrılmak için herhangi bir gerekçe ya da hukuki dayanak bulunmamaktadır. AİHM bu bağlamda, başvuranın mevcut olan etkili iç hukuk yollarını tüketmediğini belirtmiştir. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

4- **M.N. ve Diğerleri/Türkiye⁴ Kararı**

Öz: *Başvuru, Tacikistan vatandaşı başvuranların, kötü muameleyle maruz kalabileceklerini iddia ettikleri Tacikistan'a sınır dışı edilme riskine ilişkindir.*

Başvuranlar çeşitli tarihlerde Türkiye'ye girişleri sırasında "kamu düzeni ve kamu güvenliği açısından tehdit oluşturmak, vize veya vize muafiyet süresini on günden fazla aşmak suretiyle vize ihlali" sebebiyle İstanbul Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğü Geri Gönderme Merkezine teslim edilmişlerdir.

³ *Murat Köyden/Türkiye* Kararı, No. 52190/21, 7 Haziran 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-218348>

⁴ *M.N. ve Diğerleri/Türkiye* Kararı, No. 40462/16, 21 Haziran 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-217813>

İstanbul Sulh Ceza Hâkimlikleri çeşitli tarihlerde verdikleri kararlar ile başvuruları idari gözetim altında bulunma halinin sonlandırılmasına ve sınır dışı işlemleri yapılamıyorsa başvuruların derhal salıverilmesine karar vermiştir.

Başvuranlar, haklarındaki sınır dışı etme kararlarının iptali için farklı tarihlerde idare mahkemelerine başvurmuşlardır.

İdare mahkemeleri, başvurular hakkında başvuruların terör örgütü yöneticisi, üyesi ve destekleyicisi olduğunu belirten bir mahkeme kararı olmasa da, terörle mücadele amacıyla yapılan operasyonda aranan evde bulunması göz önüne alındığında kamu güvenliği açısından tehdit oluşturmasını ve vize ihlali yapılmasını dikkate alarak davanın reddine karar vermişlerdir.

Anayasa Mahkemesi, başvuru konusu olayda başvuruların dini inançları nedeniyle ülkelerinde zulüm göreceklere iddiasını ispata yarayacak somut bilgi ve belgeler ortaya koymadıklarını, uluslararası kurum ve kuruluşların raporlarında menşe ülke olan Tacikistan'da belli bir inanca sahip olan kişilerin tamamına sistematik olarak işkence ve kötü muamele yapıldığına dair değerlendirmeye yer verilmediğine de vurgu yaparak derhâl tedbir kararı verilmesini gerektiren ciddi bir tehlike bulunduğu anlaşılamadığından tedbir taleplerinin reddine karar vermiştir. Ancak sınır dışı kararlarının iptali talebiyle açmış oldukları davaların reddedilmiş olmasına rağmen başvurular hakkında sınır dışı işlemleri gerçekleştirilmemiştir.

Başvuranlar, Türk polisi tarafından potansiyel terörist olarak kaydedildiklerini iddia etmişlerdir. Konsolosluk yetkilileri ile idari gözetim altında tutulan vatandaşlar arasındaki görüşmelere 6458 sayılı Kanun'un 59/1 (c) maddesi uyarınca izin verildiğinden, gözaltı sırasında konsolosluk yetkililerinin baskısına maruz kaldıklarını, Tacikistan'a döndüklerinde cezalandırılacaklarını ve zalimce muameleye maruz kalacaklarını ileri sürmüşlerdir.

Mahkeme, başvuruların Türkiye'ye gelmeden önce Tacikistan'da yürüttükleri ve Türk makamları tarafından yasadışı olarak değerlendirilen herhangi bir siyasi faaliyetten bahsetmediklerini, başvuruların Tacikistan'da kendilerine karşı yürütülen herhangi bir ceza soruşturmasına da atıfta bulunmadıklarını ayrıca, dosyadan Tacik yetkililerin Tacikistan'da herhangi bir yasadışı faaliyette buldukları için haklarında herhangi bir aranyor ihbarı çıkardıkları da görülmediğini, ayrıca dosyada başvuruların Tacikistan'da pasaportlarını almakta herhangi bir zorluk yaşadıklarını gösteren hiçbir şey olmadığını gözlemlenmediğini ve ülkelerinden düzenli olarak ayrılabilindiklerini ve Türkiye'ye sıradan bir giriş vizesiyle seyahat edebildiklerini belirterek başvuruların, Tacikistan'a iade edilmeleri halinde, menşe

ülkelerinde katılmış olabilecekleri herhangi bir siyasi veya sosyal faaliyet nedeniyle zulüm görme riski altında olacaklarını kanıtlayamadıkları konusunda İdare mahkemesi ile aynı kanaatte olduğunu belirtmiştir.

Ayrıca Mahkeme, yerel mahkemelerin, başvuruların, Türkiye'deki tutukluluk koşulları nedeniyle Tacikistan'a geri gönderilmeleri halinde karşılaşılabilecek risklere ilişkin iddialarını yalnızca dolaylı ve ilkel bir şekilde incelediğini; ancak ulusal makamlar tarafından yapılan incelemedeki bu birkaç eksiklik, mevcut davanın özel koşullarında başvurular tarafından iddia edilen riskin önem derecesinin düşük olması nedeniyle, Sözleşme'nin 13. maddesiyle bağlantılı olarak 3. maddenin ihlal edildiği sonucuna varmak için tek başına yeterli olmadığını vurgulamıştır.

Sonuç olarak Mahkeme; başvuruların Tacikistan'a iade edilmeleri halinde Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı bir muameleye maruz kalma riskiyle karşı karşıya kalacaklarına inanmak için yeterli gerekçeler sunmadıklarını ve sınır dışı kararının başvurular aleyhine uygulanmasının, ne tek başına ne de 13. maddeyle bağlantılı olarak Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlalini gerektirmeyeceği belirterek Sözleşme'nin 3. maddesinin ne tek başına ne de 13. maddeyle bağlantılı olarak ihlal edilmediğine karar vermiştir.

5- H.M. ve Diğerleri/Macaristan⁵ Kararı

Öz: *Başvuru, dört çocuklu Iraklı bir ailenin transit alanda dört aydan fazla bir süre tutulmaları ve burada maruz kaldıkları muameleler nedeniyle Sözleşme'nin 3. ve 5. maddelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.*

Karı koca olan başvurular ve dört çocukları, baba başvuranın Irak'taki güvenlik servisi tarafından işkenceye maruz kalması sonrası ülkelerini terk etmişler, birkaç ülkeyi geçtikten sonra Macaristan ile Sırbistan arasındaki Tompa transit alanına 3 Nisan 2017'de ulaşmışlardır. Başvuruların sığınma talepleri Bulgaristan'a transferlerinin planlandığı gerekçesiyle askıya alınmış fakat başvuruların itirazları üzerine bu karar yerel mahkemece bozulmuş ve sığınma taleplerinin Göç ve Sığınma Ofisi tarafından (Göç İdaresi) incelenmesine karar verilmiştir. Bunun üzerine başvurular transit alandaki açık kabul merkezine (bir konteynıra) yerleştirilmiştir. Başvuruların memurların gözetimi altında gittikleri sağlık ve diğer randevuları dışında buradan ayrılmasına izin verilmemiştir. Baba başvuran iddiasına göre işkence mağduru olmasına rağmen psikolojik tedavi görmemiştir. Anne başvuran birkaç kez hastaneye götürülmüş ve yüksek riskli bir hamilelik geçirmiştir.

⁵ H. M. ve Diğerleri/Macaristan Kararı, No. 38967/17, 2 Haziran 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-217439>

Beşinci çocuğunu 24 Ağustos 2017’de dünyaya getirmiştir. 13 Nisan 2017’de anne başvuran memur gözetiminde hastaneye götürülürken baba başvuran kendisine eşlik etmiş bu sırada çocuklarının gözü önünde elleri kelepçelenmiş ve boyunduruk bağlanmıştır. Hastanede de tercüme sırasında kelepçeli bırakılmıştır. 23 Haziranda hastaneye götürülmesi sırasında bu sefer baba başvuran kelepçelenmemiştir. O geceyi anne başvuran memurların gözetiminde hastanede geçirmiştir. Anne başvuran, hamileliğine ve ailesinin transit bölgede yaşadığı zorluklara ilişkin olarak defalarca Göç İdaresine şikâyette bulunmuştur. Bu bağlamda birkaç gün yemek yemeyerek durumu protesto etmiştir.

AIHM’in Değerlendirmesi:

1. Başvuranların tutulma koşullarının ve maruz kaldıkları muamelenin Sözleşme’nin 3. maddesine aykırı olduğuna ilişkin olarak:

Başvuranlar iddialarını başvuran annenin gebelik komplikasyonlarını, başvuran çocukların yaşlarına ilişkin ihtiyaçlarını, başvuran babanın Irak’taki yaşadıkları sonrası ortaya çıkan psikolojik sorunlarını ve transit alandaki hapisaneyi andıran kısıtlamaları öne sürerek desteklemişlerdir. Ayrıca transit alanda, nakil ve tıbbi tedaviler sırasında memurların varlığı ve baba başvuranın maruz kaldığı kısıtlama araçları dikkate sunulmuştur. Mahkeme R.R. ve diğerleri (*R.R. ve diğerleri/Macaristan*, 36037/17, 2/3/2021) başvurusundaki karara atıfla reşit olmayan çocukların dört aya yakın bir süre transit alanda söz konusu başvurudaki benzer koşullar altında tutulmalarını dikkate alarak Sözleşme’nin 3. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

Mahkeme, anne başvuranın gerekli tıbbi tedavileri almış olsa da tutulmanın doğasından kaynaklanan kısıtlamaların hamileliğinin ileri evresinde olması da göz önüne alındığında kaygıya ve psikolojik ıstıraba neden olduğu ve bunun da asgari eşiği aştığını kabul etmiştir. Mahkeme baba başvuranın, anne başvuran kadar savunmasız olmadığını ayrıca transit alanda bulunduğu sürece yetkililerden psikolojik sorununa ilişkin bir yardım talep etmediğini gözetmiştir. Bununla birlikte Mahkeme, baba başvuranın herhangi bir karar olmaksızın transit alanda tutulmasının 5. maddeye uygun olmadığını ve hastaneye götürülme sırasında herhangi bir resmi sebebin bulunmadığını dikkate almış ve bu nedenlerle başvuranın kelepçelenmesi ve boyunduruk bağlanması şeklindeki maruz kaldığı muamelenin kanuna uygun tutulmadan kaynaklandığı sonucuna varamadığını belirtmiştir. Diğer yandan kendisine veya çevresindekilere herhangi bir tehlike oluşturduğuna veya geçmiş davranışlarıyla ilgili bir güvenlik riski ortaya koyduğuna dair hiçbir kanıt bulunmadığını dikkate alan Mahkeme,

başvuranın sağlığına bir zarar gelmese dahi, söz konusu muamelenin gereksiz olduğunu, çocuklarının ve hatta muhtemelen başkalarının gözleri önünde bu olayın cereyan etmesi nedeniyle durumun daha da ağırlaştığını kabul ederek Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiğini söylemiştir.

2. Başvuranların transit alanda tutulmasına ilişkin olarak:

Herhangi bir karar olmaksızın fiilen dört aya yakın bir süre söz konusu alanda tutulmaları ve tutulmalarının hukuka uygunluğunun bir mahkeme tarafından hızlıca karara bağlanabileceği herhangi bir yola sahip olmamaları nedeniyle Sözleşme'nin 5/1 ve 4 maddesinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.

Başvuranların diğer şikâyetlerini kabul edilebilir bulan Mahkeme söz konusu davadaki asıl sorunun ele alındığını belirterek bunlar hakkında ayrıca bir inceleme yapmamıştır.

3

ÖZGÜRLÜK VE GÜVENLİK HAKKI

6- P.W. /Avusturya⁶ Kararı

Öz: *Başvuru, akıl hastası olan başvuranın polis tarafından gözaltına alınma işlemine karşı koyma girişiminde bulunmasının ardından, bir kuruma kapatılmasına (akıl hastası veya akıl zayıflığı nedeniyle koruma amaçlı özgürlüğün kısıtlanması ve kuruma/hastaneye yatırılması) ilişkin şikâyetleriyle ilgilidir.*

Dava, akıl hastası olan başvuranın polis tarafından gözaltına alınma işlemine karşı koyma girişiminde bulunmasının ardından, bir kuruma kapatılmasına (akıl hastası veya akıl zayıflığı nedeniyle koruma amaçlı özgürlüğün kısıtlanması ve kuruma/hastaneye yatırılması) ilişkin şikâyetleriyle ilgilidir.

Ağustos 2017'de Linz Bölge Mahkemesi, polis tarafından gözaltına alınırken karşı koymaya teşebbüs etme suçlamasıyla ilgili cezai takibatın ardından önleyici tedbir olarak, şizofrenik bozukluğu olan başvuranın akıl hastası suçlular için bir kurumda tutulmasına karar vermiştir.

Başvuran, daha önce de benzer şekilde kurumlara yerleştirme davalarına konu edilmiştir.

Başvuranın hem bu işlemlerin iptal talebi hem de ilgili iç hukukun anayasaya uygunluğuna itirazları başarısız olmuş; yapılan yargılamalar neticesinde (Ağustos 2018) Temyiz Mahkemesi, kuruma yerleştirme işlemi hukuka uygun bulmuştur.

Ekim 2020'de Linz Bölge Mahkemesi, başvuranın şartlı tahliyesine karar vermiştir.

Başvuran, akıl hastası suçlular için öngörüldüğü şekliyle, bir kurumda tutulmasının orantılı veya gerekli olmadığından, ek bir tıp uzmanına danışmasına izin verilmediğinden ve Devlet memuru olmayan birine tokat atmış olsaydı hapsedilmeyecek olmasından şikâyet etmektedir.

Mahkemenin Değerlendirmesi, 5. Madde açısından:

Başvuran esas olarak, bir kuruma hapsedilmesinin temeldeki küçük suçla orantısız olduğunu ve bilirkişiler tarafından farklı sonuçlara varıldığını ve bu nedenle, başka bir belirleyici, uzman görüşü istediğini ifade etmiştir.

Tamamı psikiyatri ve nöroloji alanında tıp uzmanı olan üç psikiyatri uzmanı, başvuran hakkında ikisi ceza yargılaması sırasında; diğeri, belirli bir kuruma yerleştirme yargılamalarında olmak üzere görüşlerini bildirmişlerdir. Dolayısıyla, bu davanın koşullarındaki görüşleri, Mahkemeye göre yeterince yenidir.

⁶ P. W. /Macaristan Kararı, No. 10425/19, 21 Haziran 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-218020>

AİHM, başvurana, ikisi kendisini yüz yüze muayene edebilen üç uzmanın tamamı tarafından bir tür şizofrenik bozukluk teşhisi konmuş olduğunu ve söz konusu teşhisin, bir kurumda tedaviyi gerekli kılabilecek “gerçek” bir ruhsal bozukluk olarak kabul edilecek kadar ciddi olması nedeniyle, akıl sağlığının yerinde olmadığını güvenilir bir şekilde gösterildiğini belirtmiştir.

Ayrıca, başvuranın ruhsal bozukluğu, yetkili bir merci önünde nesnel tıbbi uzmanlığa dayalı olarak tespit edilmiş ve dolayısıyla Mahkemeye göre zorunlu hapsi gerektirecek derecededir. Bu nedenle AİHM, başvuranın özgürlüğünden yoksun bırakılmasının, davasının koşullarında gerekli olduğunun gösterildiği kanısına varmıştır. Bu bağlamda, Bölge Mahkemesinin her şeyden önce, başvurayı yüz yüze muayene eden uzmanlardan birinin ayrıntılı ve uzun görüşüne ve başvuranın toplumda, başkalarına karşı tehlike arz etmesine ilişkin değerlendirmesine güvendiğini ifade etmiştir.

Kaldı ki, duruşma sırasında bilirkişi, diğer uzman görüşlerini tartışmış ve aralarındaki farkları açıklamıştır.

Ayrıca, yerel mahkemeler başvuranın ayakta tedavi yerine bir kuruma yerleştirilmesine karar verirken, başvuranın bir rahatsızlıktan muzdarip olduğu gerçeğinin farkında olmadığı; onun tedaviye karşı olumsuz bir tutum sergilediği ve zaman zaman ilaç almayı da reddettiği şeklinde tanımlandığı hususlarını da dikkate almıştır.

AİHM, Temyiz Mahkemesi'nin başvuranın bir kurumda tutulmasının hukukiliğini onaylamadan önce, objektif tıbbi kanıtlara dayanarak, akıl hastalığının devam ettiğini güvenilir bir şekilde doğrulamış olduğunu ifade etmiş; özellikle, belirli bir zamanın geçmesi nedeniyle (1 yıl), Bölge Mahkemesi'nin raporuna dayandığı ve daha sonra, başvurayı yüz yüze bir kez daha muayene eden bilirkişiden ek görüş istediğini değerlendirmesine eklemiştir.

Mahkeme, başvuranın Devlet otoritesine karşı direnmeye teşebbüs etmekle suçlandığını ve bunun, başvurana göre küçük nitelikte bir suç olarak kabul edildiğini ve bu nedenle kendisine uygulanan önleyici tedbir kapsamında bir kuruma hapsedilmesi yaptırımıyla orantılı olmadığı konusundaki iddialarıyla ilgili olarak; bir kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılmasının 5 § 1 (e) maddesine uygunluğunu incelerken, bir suçun küçük/basit olup olmasının bu konuda belirleyici etkisinin bulunmadığını belirtmiştir. AİHM'e göre gerçekten de, yetkililerin, ilgili kişinin işlediği ve zorunlu olarak hapsedilmesine yol açan eylemlerin niteliğini dikkate almalarına gerek yoktur.

Bununla birlikte, Mahkeme, önleyici gözetim sisteminde orantılılık ilkesini güçlendirmek ve risk tahminlerinin kalitesini önemli ölçüde iyileştirmek için Avusturya'da önleyici tedbirler sisteminde kapsamlı bir reform hakkında şu anda devam etmekte olan

tartışmaların, özellikle amacının Mahkeme'nin içtihadıyla uyumluluğu sağlama ve sistemdeki orantılılık ilkesini güçlendirme amacına vurgu yapmıştır. Mahkemeye göre bu, örneğin, bu tür uzman görüşleri için (asgari) kalite standartları oluşturarak, bu bağlamda üretilen uzman görüşlerinin kalitesini iyileştirme amacını kapsamaktadır.

Sonuç olarak Mahkeme, yukarıda belirtilen hususların, başvuranın 8 Ağustos 2017'de akıl hastası suçlular için bir kurumda tutulmasına karar veren prosedür sırasında, akli dengesinin yerinde olmadığına güvenilir bir şekilde gösterilmesi; yani, yetkili bir makam önünde nesnel tıbbi uzmanlığa dayalı olarak gerçek bir ruhsal bozukluğun tespit edilmiş olması ve ruhsal bozukluğunun zorunlu hapsi gerektirecek türden veya derecede olması değerlendirmesini yapabilmek için yeterli olduğu sonucuna varmıştır.

Dolayısıyla AİHM'e göre, Sözleşme'nin 5 § 1 (e) maddesi ihlal edilmemiştir.

14. Madde açısından;

Mahkemeye göre, Devlet otoritesine direnme suçunun Ceza Kanunundaki tanımından açıkça görülmektedir ki, "kuvvet" kullanımı, bu suçun tesisi için zorunlu bir gereklilik iken; amacı, başvuranın bir polis memuruna vurma eylemini cezalandırmak değil; daha ziyade, (somut olaydaki gibi) polis memurunun kendisini gözaltına alırken bu kamu görevini engelleme girişimini cezalandırmaktır.

Mahkeme, aynı hükmün, aynı eylemin sıradan bir vatandaşa karşı yapılması durumunda, bu vatandaşın Devlet yetkisinin uygulanmasında kamu görevini yapma hakkına sahip olmadığı sürece devreye giremeyeceği değerlendirmesinde bulunmuştur. Bu nedenle başvuran, özel bir kişiye vuran biriyle benzer bir durumda değildir.

Sonuç olarak AİHM'e göre, bu şikâyet açıkça dayanaktan yoksun olarak reddedilmelidir.

4

ADİL YARGILANMA HAKKI

7- *Ali Hüdayi Düzcan/Türkiye*⁷ Kararı

Öz: *Başvuru, okul aile birliğine bağış yapmaması nedeniyle çocuğunun okula kaydı yapılmayan başvuranın ayrımcılık yasağı, eğitim hakkı ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.*

Başvuran, 2004 yılında çocuğunu oturduğu bölgenin dışındaki A.B.İ. Okuluna kaydını yaptırmak istemiş; iddiasına göre okul aile birliğinin kendisinden talep ettiği bağışı ödememesi sebebiyle çocuğunun okula kaydı yapılmamıştır. Başvuran çocuğunu oturduğu bölgede bulunan H.S.A. okuluna kaydettirmiştir.

Başvuran okul yönetiminin tutumu nedeniyle Milli Eğitim Müdürlüğüne (İdare) şikâyette bulunmuştur. İdare tarafından görevlendirilen müfettişler okula kayıt yaptıran diğer velilerin ifadelerine başvurmuşlardır. Soruşturma sonunda İdare, başvuranın iddialarının dayanaksız olduğu gerekçesiyle şikâyeti reddetmiştir.

Başvuran, İdare Mahkemesi'nde çocuğunun okul kaydının yapılmaması işlemine karşı iptal davası açmıştır. Ayrıca okul yöneticilerinin tavrı nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiği iddiasıyla manevi tazminat talep etmiştir. İdare Mahkemesi, başvuranın oğlunun A.B.İ okulunun bölgesi dışında oturması nedeniyle okula kayıt yapılması isteminin reddedildiğini, zorla bağış toplama iddialarının ispatlanamadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Karar, Danıştay'ın onama kararı ile kesinleşmiştir.

AİHM, ayrımcılık yasağı bağlamında yaptığı incelemede müfettiş raporunda da belirtildiği üzere A.B.İ. okuluna bölge dışından kaydedilen 37 öğrencinin 19'unun bağışta bulunmadığı, başvuranın aileleri okula herhangi bir bağış yapmadan çocuklarını kaydettiren diğer bölge dışı öğrencilerinden daha kötü davranıldığını ortaya koyamadığı gerekçesiyle bu şikâyet bakımından başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur.

Mahkeme, başvuranın kendi oturduğu bölgede çocuğunu H.S.A. okuluna kaydettirdiğini göz önünde bulundurarak sadece tek bir okulun çocuğunu okula kaydetmemesinin tek başına Devletin Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 2. maddesi kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmemesi veya eğitim hakkının sistematik olarak reddedilmesi olarak anlaşılamayacağı gerekçesiyle başvurunun bu kısmını da açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur.

AİHM makul sürede yargılanma hakkı bakımından yapılan şikâyeti başvuranın Tazminat Komisyonuna müracaat etmesi gerektiğini belirterek başvuruyu iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulmuştur.

⁷ *Ali Hüdayi Düzcan /Türkiye* Kararı, No. 13908/11, 7 Haziran 2022, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-218342>

8- Fatih Akçeşme/Türkiye⁸ Kararı

Öz: *Başvuru, mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.*

Başvuran, Anayasa Mahkemesi'ne yaptığı bireysel başvurunun süre aşımı gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddia etmektedir. Başvuran, bu bağlamda, avukatının, kalp krizi geçirmesi nedeniyle başvuruda bulunmak için otuz günlük süre sınırlamasını kaçırdığını belirtmiştir. Taraflar tarafından Mahkemeye sunulan belgelere göre, nihai karar başvuranın avukatına 19 Mart 2018 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvuranın avukatı ise 20 Mart 2018 tarihinde hastaneye yatırılmış ve 23 Mart 2018 tarihinde taburcu edilmiştir. Başvuranın avukatı 4 Mayıs 2018 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunmuştur. Bireysel başvuru formunda başvuranın avukatı, sağlık sorunlarının 22 Nisan 2018 tarihine kadar devam ettiğini belirtmiştir. Başvuranın avukatı, 23 Mart 2018 tarihli taburcu evrakını destekleyici belge olarak eklemiştir.

Başvuran, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesi'ne erişiminin engellendiğini ve mahkemenin avukatının otuz günlük olağan süre sınırına uymamak için geçerli bir mazereti olup olmadığını incelemeyi iddia etmiştir.

AİHM öncelikle, Hükümet tarafından sunulan ve başvuran tarafından itiraz edilmeyen bilgilere göre, başvuranın avukatının Anayasa Mahkemesi'ne sadece 23 Mart 2018 tarihli hastaneden taburcu belgesini sunduğunu ve otuz günlük süre içinde başvuru yapmaktan alıkoyan sağlık sorununun 22 Nisan 2018 tarihine kadar devam etme nedenine ilişkin herhangi bir destekleyici belge veya açıklama sunmadığını vurgulamıştır. Ardından ise Mahkeme, bu koşullar altında, başvuranın avukatının hastaneden taburcu edilmesinden sonraki on beş gün içinde başvuruda bulunulmadığı göz önüne alındığında, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruyu süre aşımı gerekçesiyle reddetmesi konusunda aşırı şekilci olduğunun iddia edilemeyeceği sonucuna varmıştır. Bu değerlendirmeler ışığında AİHM, mevcut başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olduğunu belirterek, Sözleşme'nin 35 §§ 4. maddesi uyarınca başvuruyu kabul edilemez bulmuştur.

⁸ *Fatih Akçeşme/Türkiye Kararı*, No. 19889/19, 7 Haziran 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-218345>

9- *Kohen ve Diğerleri/Türkiye*⁹ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuranların ceza yargılamalarında adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.*

Başvuranlar, hazırlık soruşturması aşamasında avukatlarına erişim hakkına sistematik kısıtlama getirildiği; başvuranların ve diğer müşterek sanıkların avukat yokluğunda alınan ifadelerinin yargılama mahkemesi tarafından kullanıldığı; yargılama aşamasında hazırlanan bazı bilirkişi raporlarına ilişkin olarak silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği ve yerel mahkemenin ek savunma istediği belgeleri açıkça belirtmediği nedenleriyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmektedirler.

AİHM, başvuranların avukat yardımı hakkına yönelik kısıtlama ile başvuranların ve diğer müşterek sanıkların avukat yokluğunda verdikleri ifadelerin kullanılmasına ilişkin şikâyetlerini esastan incelemiştir. AİHM, davanın kendine özgü koşullarında bahsedilen kusurlardan hiçbirinin başvuranlar hakkında yürütülen ceza yargılamalarının genel olarak adilliğine telafisi mümkün olmayan bir şekilde zarar verecek nitelikte olmadığına karar vermiştir. AİHM bu yönden Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 3. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir.

AİHM, hazırlanan bazı bilirkişi raporlarına ilişkin olarak silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkin olarak bilirkişi raporlarının alınması ve incelenmesiyle ilgili başvuranların kovuşturma kapsamında usul açısından dezavantajlı bir duruma düşürüldüğü sonucuna varılamayacağını belirtmiştir. AİHM, söz konusu şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

AİHM, başvuranların savunmalarını hazırlamaları için yeterli süre ve gerekli olanakların sunulmadığına ilişkin şikâyetleri yönünden yaptığı incelemede başvuranların neyle suçlandıklarından haberdar olmak için ellerinde gerekli unsurlara sahip olduklarını, suçlamalara ilişkin olgusal temeller ve bunların hukuki nitelendirilmesinin başvuranlara sunulduğunu ve başvuranların suçlandıkları her sahtecilik eylemine yönelik olarak beyanlarını bildirip karşı delillerini sunabildiklerini belirtmiştir. AİHM, söz konusu şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

⁹ *Kohen ve Diğerleri/Türkiye* Kararı, No. 66616/10..., 7 Haziran 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-217536>

10- Cwik / Polonya¹⁰ Kararı

Öz: *Başvuru, devlet görevlilerinin katılımı olmaksızın, bir suç örgütü mensupları tarafından üçüncü bir şahıstan kötü muamele yoluyla elde edilen delillerin yargılamada kullanılmasının adil yargılanma hakkını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.*

Başvuran Cwik, Polonya'da büyük çaplı kokain kaçakçılığı yapan bir suç çetesinin üyesiydi. 1997 yılında, başvuran ve çetenin başka bir üyesi olan K.G., bağımsız olarak kokain kaçakçılığı yapmaya başlamışlar ve büyük bir miktarda kokain yükünü üyesi oldukları çetenin hesabına katmamışlardır. Çete daha sonra K.G.'yi kaçırmış ve çeteye ait hesabı bulunamayan kokain ve para hakkında bilgi almak için K.G. ye işkence yapmıştır. Çete üyeleri K.G. nin işkence sırasındaki beyanlarını kaydetmişlerdir. Daha sonra bir soruşturma kapsamında Polis, bu kaydı ele geçirmiştir. 2008 yılında, başvuran üç adet kokain kaçakçılığı suçundan mahkûm edilmiş ve 12 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır. İlk derece mahkemesi, esas olarak, yetkililerle işbirliği yapmaya karar vermiş olan başvuranın eski suç çetesinin iki üyesinin ifadelerine dayanmıştır. Ayrıca, ek delil olarak, K.G.'nin çetenin kayıtlarından alınan ifadelerinin transkriptine dayanmış ve bu kayıtların başvuranın kokain işine karıştığını doğruladığına karar vermiştir. Başvuran, çete üyeleri tarafından işkence ile elde edilen beyanlarının kaydının yargılamada delil olarak kullanılamayacağı itirazında bulunmuş ancak bu itirazı dikkate alınmamıştır. Temyiz Mahkemesi, kaydın polis tarafından hukuka uygun olarak elde edildiğini ve zorlama yoluyla elde edilen delillerin yargılamada kullanılamayacağı kuralının özel şahısları değil, soruşturmayı yürüten makamları ilgilendirdiğini belirtmiştir. Yüksek Mahkeme, başvuranın temyiz başvurusunu açıkça dayanaktan yoksun bularak, herhangi bir gerekçe göstermeksizin reddetmiştir. Başvuran, K.G.'nin bir suç çetesinin üyeleri tarafından uygulanan işkence sonucu alınan ifadelerinin, kendisinin mahkûmiyetinde delil olarak kullanılmasının adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

Mahkeme'nin tutarlı içtihadı, ceza yargılamasında sanık veya tanıktan 3. maddeyi ihlal eden herhangi bir muameleyle elde edilen ifadelerin yargılamada kullanılmasının, ceza yargılamasını bir bütün olarak otomatik olarak adaletsiz hale getireceği yönündedir (Gäfgen / Almanya [BD], §§ 165-166). AİHM, söz konusu muamelenin işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele olarak sınıflandırılıp sınıflandırılmadığına, ifadelerin kanıtlayıcı değerine ve bunların kullanımının sanığın mahkûmiyetinde belirleyici olup olmadığına bakmaksızın devlet görevlileri tarafından 3. madde ihlal edilerek elde edilen delillerin kullanılmasının yargılamanın adillliğini sekteye uğrattığını değerlendirmektedir.

¹⁰ Cwik/Polonya Kararı, No. 31454/10, 5 Kasım 2020, <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-205536>

Somut başvuru bakımından Mahkeme önünde daha önce ortaya çıkmamış olan soru, yukarıda belirtilen kuralın, Devlet görevlilerinin dışında sivil şahıslar tarafından uygulanan kötü muamele sonucunda üçüncü bir taraftan bilgi edinildiği mevcut davaya uygulanıp uygulanamayacağıdır.

AİHM öncelikle K.G.'den elde edilen bilgilerin iradesine aykırı olarak 3. madde tarafından yasaklanan kötü muamelenin bir sonucu olarak elde edilip edilmediğini incelemiştir. Mahkeme dava dosyasında bulunan bilgilerden hareketle K.G.'nin söz konusu beyanlarda bulunurken çete üyeleri tarafından maruz bırakıldığı muamelenin 3. maddenin kapsamına girmek için gerekli şiddet eşiğine ulaştığını tespit etmiştir. Buna göre, AİHM, K.G.'nin beyanlarının özel kişilerce uygulanan kötü muamele sonucunda elde edildiği ve Devletin 3. maddeden doğan pozitif yükümlülüğünün bu kötü muamele için de geçerli olduğu sonucuna ulaşmıştır.

AİHM ikinci olarak tartışmalı delilin yargılamada kullanılmasının adil yargılanma hakkına etkisini incelemiştir. Bu kapsamda Mahkeme Temyiz Mahkemesinin, başvuruçunun 3. madde kapsamında öne sürdüğü, ihtilaflı kaydın sivil şahıslar tarafından maruz kalınan kötü muamele sonucunda elde edildiğine ilişkin iddiasını ve bu tür kanıtların güvenilmezliğine ilişkin sorunu ele almadığına dikkat çekmiştir. Daha sonra Mahkeme, 3. maddeyi ihlal eden bir muamele sonucunda elde edilen delillerin cezai takibatta kullanılması - bu muamelenin işkence, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele olarak sınıflandırılıp sınıflandırılmadığına bakılmaksızın – yargılamayı otomatikman bir bütün olarak adaletsiz hale getireceği, bu sonucun delilin kanıtlayıcı değerinden ve kullanımının sanığın mahkûmiyetinde belirleyici olup olmadığından bağımsız olduğuna ilişkin ilkesel içtihadını hatırlatmıştır. Mahkeme bu ilkesel çerçeveden hareketle, kötü muamele sonucunda elde edilen delillerin kullanılmasının yargılamayı bir bütün olarak adaletsiz hale getireceği ilkesinin 3. madde tarafından yasaklanan kötü muamelenin özel kişiler tarafından gerçekleştirilmesi sonucunda üçüncü bir taraftan elde edilen deliller için de aynı derecede geçerli olduğuna karar vermiştir. Sonuç olarak AİHM devlet görevlisi olmayan kişilerin 3. maddeye aykırı eylemleri neticesinde elde ettikleri beyanların yargılamada kullanılmasının yargılamayı bir bütün olarak adaletsiz hale getirdiğine karar vermiş ve Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

11- *Grosam / Çek Cumhuriyeti*¹¹ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuran hakkında uygulanan bir disiplin işlemi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.*

Başvurucu Jan Grosam, 1963 doğumlu ve Prag'da yaşayan bir Çek vatandaşıdır. Dava zamanında, Bay Grosam, Devlet adına nihai hukuk mahkemesi kararlarının ve tahkim kararlarının icrasından sorumlu bir icra memuru olarak çalışmaktaydı. 2010 yılında, bir disiplin mahkemesi olarak görev yapan Yüksek İdare Mahkemesi nezdinde görevi kötüye kullanma iddiasıyla Adalet Bakanı tarafından Bay Grosam aleyhine bir disiplin işlemi başlatılmıştır.

Adalet Bakanı, başvuranın başlangıçta para cezasına çarptırılmasını önermiştir. Başvuran, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun uygulanması gerektiğinden suçunun kanıtlanması gerektiğini ve bu yönde herhangi bir kanıt sunulmadığını ileri sürmüştür. Mahkeme başvuranı suçlu bulmuş ve 350.000 Çek korunası (yaklaşık 12.650 Euro) para cezasına çarptırmıştır.

Bay Grosam, özellikle masumiyet karinesi, mahkemenin kanıt toplama görevi ve temyiz hakkı olmak üzere ceza usul yasasına uyulmadığını savunarak Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Başvuran ayrıca, bir suçla itham edildiğini ve disiplin mahkemesinin Avrupa Sözleşmesi ve 7 No'lu Protokolü anlamında “en yüksek mahkeme” olmadığını ileri sürmüştür.

Eylül 2012'de başvuranın bu itirazı reddedilmiştir. Anayasa Mahkemesi, olağan kanunlara uygunluğu denetlemediğini, sadece anayasa hukukuna uygunluğunu denetlediğini belirtmiş ve disiplin mahkemesinin kararında ikna edici ve mantıklı gerekçeler sunduğuna karar vermiştir. Mahkeme başvuranın iddialarının, anayasal itirazın haklı olduğu sonucuna götürmediği sonucuna varmıştır.

Başvuran özellikle yürütülen süreçte masumiyet karinesine saygı gösterilmediğini ileri sürmüştür. Başvuran, Anayasa Mahkemesinin birçok argümanına karşılık vermediğini, Yüksek İdare Mahkemesi'nin ceza hukuku kapsamına girdiğini düşündüğü kararına (yapısı itibarıyla “en yüksek mahkeme” olarak kabul edilememesine ve uzmanlık ve yetkinliğine ilişkin yeterli güvencelerin bulunmamasına ve 6 üyesinden sadece 2 si profesyonel hâkim bulunmasına rağmen) temyiz imkânı bulamadığını ileri sürmüştür.

AİHM, başvuranın şikâyetlerinin 6. madde kapsamında incelenmesi gerektiğine ve 6. maddenin medeni boyutunun yargılamaya uygulanabilir olduğuna karar vermiştir. Daha sonra Danıştay disiplin dairesinin “kanunla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme” olup olmadığının tespit edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Mahkeme, başvuranın ne profesyonel

¹¹ *Grosam/Çek Cumhuriyeti* Kararı, No. 19750/13, 23 Haziran 2022, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-217806>

yargıçların teknik yeterliliğine ve ahlaki bütünlüğüne ne de atanmalarına itiraz ettiğini, ancak profesyonel olmayan yargıçların nesnel tarafsızlığına ve seçim prosedürlerine itiraz ettiğini kaydetmiştir.

Daire heyetinin bağımsızlığına ilişkin olarak, AİHM, meslekten olmayan değerlendiricilerin, tamamen özel olarak seçilmiş kişilerin takdirine bağlı olarak belirlenen adaylardan oluşan listelerden kura ile çekildiğini kaydetmiştir (İcra Memurları Daire Başkanı, Çek Barosu Başkanı ve devlet üniversitelerinin hukuk fakültelerinin dekanları). AİHM' e göre bu süreç şeffaf değildi ve önceden belirlenmiş seçim kriterleri yoktu. Ayrıca, dış baskıya ve Adalet Bakanı'na olası yakınlığa karşı hiçbir garanti yoktu. Bu durum, bağımsızlığın görünümünü karartmıştı.

Dairenin nesnel tarafsızlığına ilişkin olarak AİHM, başvuranın daire üyelerinin üçte birinin doğrudan rakipleri olduğu yönündeki endişesini paylaşmıştır.

Anayasa Mahkemesi ile ilgili olarak, AİHM, bu organın olağan hukuka uygunluğu denetleme yetkisine sahip olmadığını kaydetmiştir. Prosedürün Sözleşmeye uygun olmadığını tespit edebilirken, tam bir inceleme yapamaz ve disiplin kurulunun eksikliklerini gideremezdi.

Disiplin dairesi “bağımsız ve tarafsız bir mahkemenin gereklerini yerine getirmediğinden ve Anayasa Mahkemesi davayı tam olarak inceleyemediğinden, başvuruçunun adil yargılanma hakkı ihlal edilmiştir.

AİHM, disiplin dairesi önündeki yargılamanın ana konularını zaten incelemiş olduğunu ve bu nedenle bu yargılamalarla ilgili geri kalan şikâyetler hakkında ayrı bir karar vermek için bir neden bulunmadığını değerlendirmiştir.

Mahkeme kararında, Sözleşme'nin 46. maddesi kapsamındaki yükümlülüklerine uygun olarak, mevcut karardan gerekli sonuçları çıkarmanın ve ortaya çıkan sorunları çözmek için uygun olan her türlü genel önlemi almanın davalı Devlete düştüğünü, Mahkemenin bulgularının gelecekte benzer ihlallerin yaşanmasını önlemeye yönelik olduğunu, bununla birlikte, Mahkemenin, mevcut davada bir ihlal tespitinin, davalı Devlete, Sözleşme uyarınca Çek hukukuna göre kesin hüküm haline gelmiş tüm benzer davaları yeniden açma yükümlülüğünü yüklediğini belirtmiştir.

12- Rusishvili / Gürcistan¹² Kararı

Öz: Başvuru, başvuran aleyhine yürütülen ceza yargılamasının hukuka aykırı olduğu iddiasıyla ilgilidir.

17 Ekim 2011 tarihinde Z.T. isimli kişi Tiflis şehir merkezinde silahla vurulmak sureti ile öldürülmüştür. Olay yeri kamera görüntülerinden söz konusu öldürme olayına üç kişinin karıştığı anlaşılmış ve bir tanesi tespit edilerek evinde arama gerçekleştirilmiştir.

Ertesi gün polis başvuranın evinde arama yapmış ve üç mermi bulmuştur. Bunun üzerine başvuran, akşam saat 8 civarı polis merkezine götürülmüş ve tanık olarak ifadesi alınmıştır.

Bu sırada başvuranın ailesi, avukat T.M. ile temasa geçerek başvurunu temsil etmesini istemiştir. 18 Ekim 2011 akşam 9 civarında. T.M., ilgili karakola gitmiş ancak başvuranı görmesine izin verilmemiştir. Davadan sorumlu polis müfettişi ile birkaç kez telefonda konuşmuş, ancak polis müfettişi başvuranın avukat yardımı talep etmediğini ileri sürmüştür. Daha sonra yargılama esnasında da olay yeri canlandırmasında başvuran tarafından talep edilmeyen avukat yer almış ve ayrıca yargılama esnasında başvuranın uzman raporları ve tanık dinleme gibi kimi talepleri reddedilmiştir.

Başvuran Sözleşme'nin 6. Maddesi kapsamında yargılama esnasında kendi seçtiği avukatının yasal desteğinden faydalanamadığından ve yargılama sırasında ileri sürdüğü kanıtlar hakkında verilen ret kararlarının dayanaksız olduğundan şikâyet etmiştir.

Mahkemenin değerlendirmesi: Avukata erişim hakkı şikâyeti, savunma delillerinin hukuksuz ve keyfi olarak reddedilmesi şikâyeti ve jüri kararının gerekçesiz olması şikâyeti hakkında Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında herhangi bir ihlalin bulunmadığını tespit eden Mahkeme, başvuranın temyiz talebinin gerekçesiz reddedilmesi şikâyeti hakkında ise ihlal kararı vermiştir. Gerekçe olarak ise temyiz mahkemesinin başvuranın iddialarının neden temelsiz olduğunu ve neden temyize izin verilmemesi gerektiğini açıklamadığını vurgulamıştır. Mahkeme, başvuran tarafından gündeme getirilen usule ilişkin konuların, ön muhakemenin ve mahkemeye başkanlık eden yargıçların dava sırasında bunlara değinmedeki başarısızlığı göz önüne alındığında, başvuran tarafından hukuka ilişkin temyiz başvurusunda ileri sürülen argümanların, Tiflis Temyiz Mahkemesi tarafından alınan kararın gerekçesinde kapsamlı ve ayrıntılı bir yanıtı hak ettiğini ancak böyle bir yanıtın verilmemesi dolayısıyla başvuranın temyiz başvurusunun hukuken kabul edilemez olduğuna ilişkin gerekçesiz karar nedeniyle Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

¹² Rusishvili/Gürcistan Kararı, No. 15269/13, 30 Haziran 2022, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-218078>

5

ÖZEL VE AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI

13- İhsan Turgut/Türkiye¹³ Kararı

Öz: Başvuru, başvuranın yaralandığı iş kazasının aydınlatılmasında devletin etkili hukuk sistemi oluşturma pozitif yükümlülüğünü yerine getirmediği iddiasına ilişkindir.

Hastanede çalışan başvuran, iş yerinde yaşadığı asansör kazası neticesinde bedensel fonksiyonlarının %80'ini kaybetmiştir.

Başvuran, Sözleşme'nin 1. ve 6. maddelerine atıfta bulunarak, yerel mahkemelerin, maruz kaldığı ciddi bedensel yaralanmayla ilgili olarak hastane yönetiminin objektif sorumluluğuna dayanmadığından ve bu nedenle onu sorumlu tutmadığından şikâyetçi olmuştur. Ona göre, ulusal mahkemeler tarafından benimsenen çözüm, kazayla ilgili bazı belgeleri gizlediği iddia edilen Harran Üniversitesi tarafından tek taraflı olarak yürütülen aklayıcı bir soruşturmaya dayanmaktadır.

AİHM, kararında ilk olarak *jura novit curia* ilkesi uyarınca, Sözleşme ve Protokolleri kapsamında başvuran tarafından ileri sürülen hukuki gerekçelerle bağlı olmadığını ve bir şikâyetin olaylarına verilecek hukuki nitelendirmeye, başvuran tarafından dayanılanlar dışındaki Sözleşme maddeleri veya hükümleri temelinde inceleyerek karar verebileceğini hatırlatmıştır (Radomilja ve Diğerleri/Hırvatistan [BD], no. 37685/10 ve 22768/12, § 126, 20 Mart 2018). Bu çerçevede AİHM, başvuranın şikâyetlerinin olgusal temelini göz önünde bulundurarak, mevcut davayı, bir kişinin adı, imajı ve fiziksel ve ahlaki bütünlüğü gibi kimliğine ilişkin unsurları içeren Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında incelemiştir.

Bu konudaki genel ilkeler için *Nicolae Virgiliu Tănase* kararına atıfta bulunan AİHM, adam öldürme veya bir kişinin hayatını kasıtsız olarak tehlikeye atma vakalarında, hukuk sisteminin mağdurlara (veya yakınlarına) hukuk mahkemeleri önünde, tek başına veya ceza mahkemeleri önünde bir hukuk yolu ile bağlantılı olarak, olası sorumluluğun tespit edilmesine ve yeterli hukuki tazminata hükmedilmesine yol açabilecek bir hukuk yolu sağlaması halinde, etkili bir yargı sisteminin varlığına ilişkin yükümlülüğün yerine getirilmiş sayılabileceğini hatırlatmaktadır. Kamu görevlilerinin veya belirli meslek mensuplarının söz konusu olduğu durumlarda, idari tedbirler de öngörülebilir (*bkz. diğer makamların yanı sıra, Calvelli ve Ciglio/İtalya [BD], no. 32967/96, § 51, AİHM 2002-I, Vo/Fransa [BD], no. 53924/00, § 90, Šilih / Slovenya [BD], no. 71463/01, § 194, Legal Resource Centre on behalf of Valentin Câmpeanu / Romanya [BD], no. 47848/08, § 132, AİHM 2014, ve Lopes de Sousa Fernandes/Portekiz [BD], no. 56080/13, § 137, 19 Aralık 2017*).

AİHM, mevcut davada başvuranın yaralandığı koşulların aydınlatılması amacıyla olayların hemen ardından bir ceza soruşturmasının yanı sıra bir idari soruşturma açıldığını kaydetmiştir.

¹³ İhsan Turgut/Türkiye Kararı, No. 14445/13, 17 Mayıs 2022, <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-217954>

Cezai soruşturmaya ilişkin olarak, soruşturma Şanlıurfa Cumhuriyet Savcılığı tarafından resen açılmıştır. Tanık ifadeleri, fotoğraf çekimleri ve olay yerinin video kaydı da dahil olmak üzere ilgili deliller toplanmıştır. Hastane müdürü, asansörün bakımından sorumlu teknisyen ve başvuran dinlenmiştir. Şanlıurfa Cumhuriyet Savcılığı, toplanan tüm bilgi ve delillere dayanarak, olayların meydana geldiği tarihte söz konusu asansörün arızalı ve tamirde olduğunun tamamen farkında olan başvuranın, yaralanmasına neden olan kazadan tek başına sorumlu olduğuna karar vermiştir. Başvuran bu karara itiraz edebilmiş ve Siverek Ağır Ceza Mahkemesi tarafından incelenen ve reddedilen argümanlarını sunabilmiştir. Bu bağlamda Mahkeme, başvuranın soruşturmanın etkinliği ve sonucuyla ilgili olarak Mahkeme'ye herhangi bir şikâyette bulunmadığını kaydeder. İdari soruşturmaya gelince, bu soruşturma Harran Üniversitesi rektörlüğü tarafından kendi inisiyatifiyle açılmış ve kazanın yalnızca başvuranın ihmali sonucu meydana geldiği ve hastane personeli ile söz konusu teknisyenin sorumluluk doğuracak herhangi bir kusurunun bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

AİHM ayrıca, yetkililer tarafından re'sen başlatılan yukarıda belirtilen işlemlere ek olarak, başvuranın Harran Üniversitesi Rektörlüğü aleyhine idari mahkemeler önünde tazminat davası açtığını, bu davada başvuranın idari soruşturmanın sonuçlarının, yalnızca suçlayıcı delillere dayanılarak yürütülen önyargılı bir soruşturmaya dayandığını ileri sürdüğünü tespit etmiştir. Bununla birlikte, AİHM dosyadaki unsurlar göz önüne alındığında, bu davada yürütülen idari soruşturmanın taraflı bir temelde yürütüldüğü ve nihayetinde yeterince kapsamlı olmadığı sonucuna varmak için yeterli gerekçeye sahip olduğunu düşünmediğini ifade etmiştir. Gerçekten de, başvuranın Şanlıurfa İdare Mahkemesi'nin yalnızca idari soruşturmanın bulgularına dayandığı yönündeki iddialarını destekleyecek hiçbir kanıt bulunmamaktadır. Aksine, dava dosyasındaki materyallerden, bu idare mahkemesinin kararını verirken ceza soruşturmasının bulgularını da dikkate aldığı açıkça görülmektedir.

AİHM ayrıca, başvuranın avukatı aracılığıyla tüm yargılamalara aktif olarak katıldığını ve hem soruşturma aşamasında hem de idare mahkemeleri önündeki yargılamaların birbirini izleyen aşamalarında dosyaya erişiminin olduğunu ve davasını savunabildiğini gözlemlemiştir. Dosyadaki deliller ışığında, Mahkeme, soruşturma makamlarının gerçekleri açıklığa kavuşturma konusundaki istekliliğinden şüphe duymak için hiçbir neden bulunmadığını ve soruşturma makamlarının ve ulusal mahkemelerin kazanın koşullarını tespit etme ve ilgili kişilerin sorumluluğunu belirleme konusunda isteksiz olduklarına veya gerekli bağımsızlık ve tarafsızlıktan yoksun olduklarına dair herhangi bir gösterge bulunmadığını düşünmektedir.

Bu nedenlerle, Mahkeme, oybirliğiyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

14- Naumenko ve Sia Rix Nakliye/ Letonya¹⁴ Kararı (50805/14)

Öz: *Başvuru, başvuranın işyerinin aranması ve büyük miktarda belge ve elektronik dosyaya el konulmasının hukuka aykırı ve orantısız olduğu ve uygulanan usuli güvencelerin yetersiz olduğu iddiasına ilişkindir.*

Birinci başvuran 1973 doğumludur ve Riga'da yaşamaktadır. Birinci başvuran, 2008 yılında kurulmuş Letonya'da kayıtlı ve gemi nakliye hizmetleri sunan bir limited şirket olan ikinci başvuranın tek sahibi ve yönetim kurulu üyesidir.

10 Mayıs 2013 tarihinde Rekabet Kurumu, Ulusal Letonya Gemi Brokerleri ve Gemi Acenteleri Birliği ("NALSA") aleyhine yasak olan bir anlaşmaya girdiği yönündeki iddialar nedeniyle dava açmıştır. Rekabet Kurumu, 9 Ocak 2014 tarihinde, Riga Şehri Bölge Mahkemesine başvuruda bulunarak, talebini kanıtlamak için kanunda yer alan usuli işlemlerin yürütülmesine izin verilmesini talep etmiştir (NALSA ve ikinci başvuran dahil olmak üzere dört tüzel kişiyle ilgili olarak). İkinci başvuranla ilgili olarak Rekabet Kurumu, bir belgeye atıf yapmıştır.

14 Ocak 2014'te Bölge Mahkemesi yargıcı, kendisine sunulan materyalin ve Rekabet Kurumu tarafından sağlanan açıklamaların, NALSA ve ikinci başvuran dahil olmak üzere dört tüzel kişiliğin Rekabet Kanunu anlamında yasak olan bir anlaşmaya girdiğine ve delil elde etmenin başka bir yolu olmadığına dair makul şüphe bulunduğunu tespit ederek talebi kabul etmiştir.

28 Ocak 2014 günü saat 10.00'da Rekabet Kurumu yetkilileri, bir polis memurunun huzurunda ikinci başvuranın bulunduğu binaya arama yapmak üzere gitmiştir. NALSA ve diğer iki tüzel kişiliğin tesislerinde eş zamanlı aramalar yapılmıştır.

7 Şubat 2014 tarihinde, ikinci başvuran adına hareket eden birinci başvuran, Bölge Mahkemesine itirazda bulunarak, kararın "ilgili olduğu kadarıyla" iptal edilmesini talep etmiştir. 18 Şubat 2014 tarihinde Bölge Mahkemesi bu itirazı reddetmiştir.

8 Eylül 2014 tarihinde Rekabet Kurumu, NALSA'ya yasak olan bir anlaşmaya girmesi nedeniyle 715,35 Euro tutarında idari para cezasına hükmetmiştir. Rekabet Kurumu, bu karara varırken, ikinci başvuranın işyeri de dahil olmak üzere dört tüzel kişilik hakkında 28 Ocak 2014 tarihli şafak baskını sırasında elde edilen bilgileri dikkate almıştır. Elde edilen veriler, ikinci başvuran tarafından düzenlenen faturaları ve onun adına gönderilen e-postaları içermiştir. NALSA bu karara itiraz etmemiştir. Doğrudan ikinci başvurana karşı yürütülen herhangi bir işlem olduğu yönünde daha fazla bilgi bulunmamaktadır.

¹⁴ *Naumenko ve Sia Rix Nakliye/Letonya* Kararı, No. 50805/14, 23/06/2022, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-217795>

Başvuranlar, ikinci başvuranın işyerinin aranması ve büyük miktarda belge ve elektronik dosyaya el konulmasının hukuka aykırı ve orantısız olduğundan ve uygulanan usuli güvencelerin yetersiz olduğundan şikâyet etmektedirler.

AİHM, ikinci başvurana yönelik olarak müdahalenin varlığını kabul ederek yapılan müdahalenin kanunla öngörüldüğünü, müdahalenin hem “ülkenin ekonomik refahı” hem de “suçun önlenmesi” meşru amacını taşıdığını belirtmiştir.

AİHM, özellikle binaların aranması ve el koymalarla ilgili olarak, ulusal makamlara, kapsamı, söz konusu menfaatlerin niteliği ve ciddiyeti ve müdahalenin ağırlığı gibi faktörlere bağlı olan belirli bir takdir payı verildiği gerçeğini dikkate aldığını ve mevcut olayda söz konusu tedbirin esas olarak tüzel kişileri hedef almasının, bir şahısla ilgili olması durumunda olacağından daha geniş bir takdir marjının uygulanabileceği anlamına geldiğini vurgulamıştır.

AİHM, özellikle Bölge Mahkemesi tarafından aramaya önceden izin verilmesi ve bunun ardından Bölge Mahkemesi tarafından arama kararının gözden geçirilmesi olmak üzere, ilgili güvencelerin bulunduğunu kaydetmiştir. Yetkililere bırakılan takdir marjı göz önüne alındığında, ikinci başvuranın özel hayatına ve haberleşmesine yapılan müdahale, izlenen amaçla orantılı kabul edilmiştir. Bu nedenle AİHM tarafından, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediğine kanaat getirilmiştir.

6

MÜLKİYET HAKKI

15- *Zekai Bilgin ve Diğerleri/Türkiye*¹⁵ Kararı

Öz: *Başvuru, başvuranların sahip olduğu otobüs hattı işletme ruhsatlarının iptal edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.*

AİHM, başvuru konusu olaylar ve şikâyetlerin *Temizişler Madeni Yağ Sanayi Ticaret Limited Şirketi/Türkiye*, ((k.k.) no. 44159/18, 12 Ekim 2021) kararındakiler ile benzerlik gösterdiğini belirtmiştir. *Temizişler Madeni Yağ Sanayi Ticaret Limited Şirketi / Türkiye kararında*, Samsun Büyükşehir Belediyesi, 2000 yılında, otobüslerden bazılarının ve otobüs hatlarını işletme haklarının satışa çıkarılmasına karar vermiştir. Belediye ve alıcılar arasında düzenlenen sözleşmeler, “otobüs hattını işletme haklarını kiralama sözleşmesi” başlığı altındadır. Bu sözleşmede, süre belirtilmemekte ve işletme ruhsatının her yıl yenileneceği ifade edilmektedir. Bu sözleşmede, ruhsat yenileme ücreti, hatların işletilmesi için Belediye tarafından sunulan hizmet ücreti ve hakların üçüncü bir şahsa devredilmesi ücreti belirlenmektedir. Başka bir nakliye şirketinin başvurusu üzerine, 18 Ağustos 2014 tarihinde, İdare Mahkemesi Belediyenin zımnen faaliyet süresi on yılı aşan ruhsatların feshedilmemesi kararını iptal etmiştir. İdare Mahkemesi, Kamu İhale Kanunu’nun 64. maddesi gereğince, taşınır veya taşınmaz mallara ilişkin kiralama sözleşme süresinin on yılı aşamayacağını ve Belediyenin otobüs hattını işletme ruhsatlarını kiraladığı sözleşmelerde süre sınırı koymayarak, hukuka uygun hareket etmediğini değerlendirmiştir. İdare Mahkemesinin kararına uymak için, 2014 yılında, Belediye, hak sahiplerinin on yıldan fazla bir süredir kullanılan bütün işletme ruhsatlarını geri çekmiştir. Bu idari işleme yapılan itiraz Belediyenin yalnızca İdare Mahkemesinin kararını uyguladığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Ayrıca, başvuranın maruz kaldığı zararın tazmini amacıyla açtığı tam yargı davası sözleşmenin, ruhsatın yıllık olarak yenilenmesini öngören sözleşmeye ilişkin tek koşulun, sözleşmenin süresiz olduğu anlamına gelebileceği gerekçesiyle reddedilmiştir.

Somut başvuruda başvuranlar, otobüs ulaşım hatlarının işletme ruhsatlarının iptal edilmesi nedeniyle, Sözleşme’ye Ek 1 No’lu Protokol’ün 1. maddesi anlamında, mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesi haklarının ihlal edildiği iddiası ile Mahkemeye başvurmuşlardır. Başvuranlar ayrıca, yerel mahkemelerinin kararlarının yeterli gerekçeden yoksun olduğunu ve Sözleşme’nin 6. maddesinde öngörülen adil yargılanma hakkının yargılamalara katılamamış olmaları nedeniyle ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

¹⁵ *Zekai Bilgin ve Diğerleri/Türkiye* Kararı, No. 6228/18, 6231/18..., 17 Mayıs 2022. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-217900>

AİHM öncelikle, *Temizleşler Madeni Yağ Sanayi Ticaret Limited Şirketi / Türkiye* kararına atıfta bulunmuştur. Söz konusu kararda Mahkeme, başvuran şirketin on yıllık sürenin ötesinde bir yenileme hakkına sahip olmadığı gerçeğinden habersiz olamayacağını ve belediye makamlarının niyetleri ne olursa olsun, sözleşmenin kanunda öngörülen on yıllık sürenin sonunda sona ereceğine dair açık bir risk bulunduğunu tespit etmiştir. Mahkeme ayrıca, bu süreyi aşan bir yenilemenin hukuk dışı niteliğinin, belediyenin davranışına rağmen, yeterince açık olduğunu ve ruhsatın iptal edilmesi ve tazminat ödenmemesinin başvurana bireysel olarak aşırı bir yük getirdiğinin düşünülmemeyeceği kanaatine varmıştır. Bu unsurları dikkate alarak, Mahkeme, ruhsatın yenilenmemesinin ve tazminat ödenmemesinin, Sözleşme'ye Ek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi uyarınca söz konusu farklı menfaatler arasında var olması gereken adil dengeyi bozmadığına karar vermiştir.

AİHM, somut davanın koşullarına bakıldığında bu başvurulara ilişkin olarak mevcut koşullarda farklı bir sonuca varmasını sağlayabilecek herhangi bir bilgi veya ikna edici bir delil tespit edemediğini belirtmiştir. Diğer şikâyetlere ilişkin olarak ise Mahkeme, hiçbir ihlal bulunmadığı sonucuna varmıştır.

Bu değerlendirmeler ışığında AİHM, mevcut başvuruların açıkça dayanaktan yoksun olduğunu belirterek, Sözleşme'nin 35 §§ 3. ve 4. maddesi uyarınca başvuruları kabul edilemez bulmuştur.

İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı

Milli Müdafaa Cad. No: 8 Bakanlıklar Kızılay/ANKARA

T: 0 (312) 549 59 05 F: 0 (312) 549 59 27

e-mail: inhak@adalet.gov.tr